

Indsatser for blandede byer i omdannelsesområder

Silas Bilfeldt Ott

Resultater fra forskningsprojektet *Byer uden medborgere*

Flere danske kommuner anvender strategien om *blandede byer* i omdannelsesområder for at reducere social isolation, skabe mere varierede beboersammensætninger og forbedre områdets omdømme og levedygtighed.

En af udfordringerne ved at bruge strategier for blandede byer til at ændre demografien i marginaliserede boligområder er, at sådanne forandringer ofte medfører spændinger mellem forskellige grupper, såsom husejere og almene lejere, der kan have interessekonflikter forankret i forskelle i klasse, kultur, livsstil og lignende.

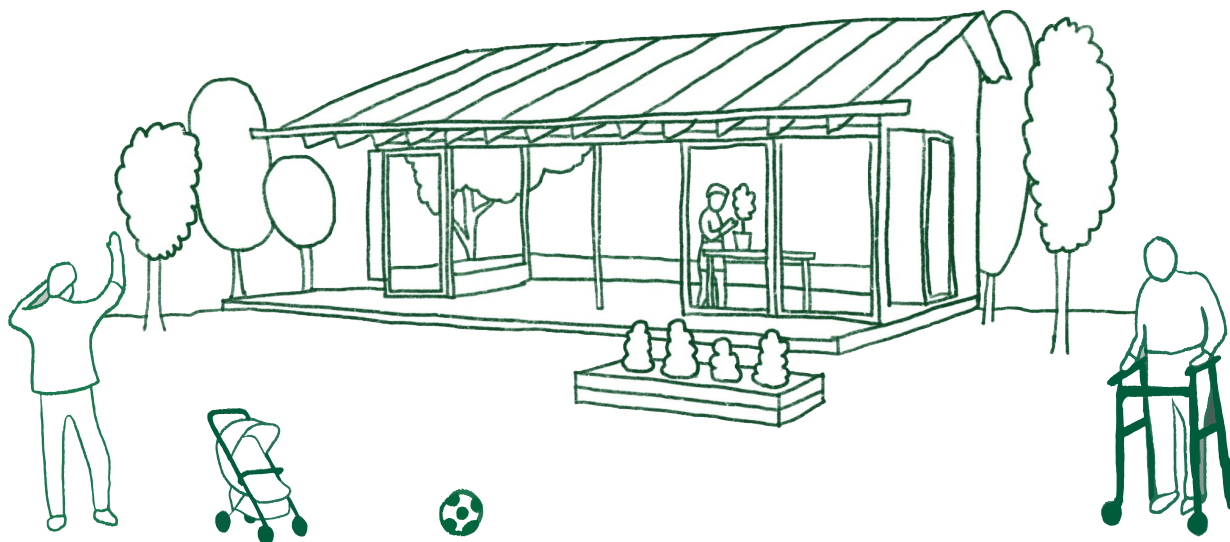
Denne rapport bygger på en kvalitativ undersøgelse af en kommunes indsats for at skabe en blandet by i et af disse områder, med fokus på etableringen af et kvarterhus som har til formål at skabe blandede fællesskaber og møder på tværs.

Potentialer og udfordringer ved blandede fællesskaber i Kvarterhuset

Undersøgelsen viser, at strategier for blandede byer, som dem der er anvendt i Kvarterhuset, rummer et betydeligt potentiale for at styrke naboskabet. Samtidig peger den på udfordringer, der skal håndteres, for at intentionerne med Kvarterhuset kan realiseres.

På den ene side kan fælles arrangementer og et fælles mødested bidrage til at nedbryde skel mellem forskellige etniske og sociale grupper – en central ambition i planlægningen af blandede byer. På den anden side viser undersøgelsen også, at sociale og kulturelle forskelle kan skabe barrierer. Nogle beboere har svært ved at forestille sig fælles aktiviteter, og forskelle i normer for samvær kan gøre det vanskeligt at finde fælles fodslag.

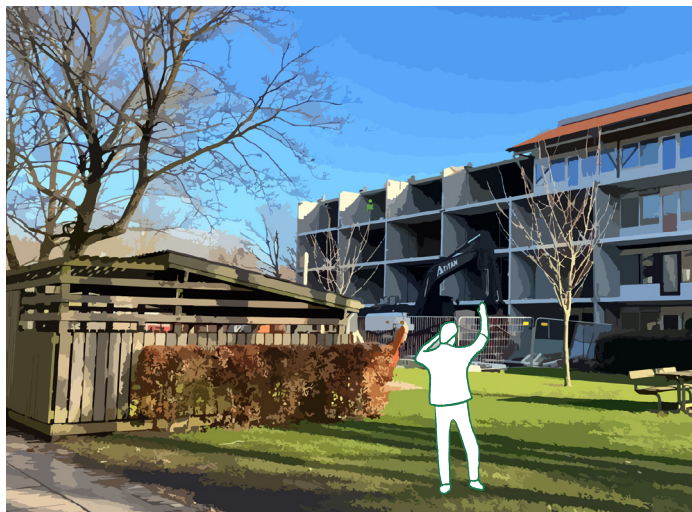
Undersøgelsen viser, at der kan opstå potentielle konflikter, når strategier for blandede byer implementeres. Den peger på, at en vellykket integration af forskellige beboergrupper kræver mere end fysisk byudvikling – der er behov for en social strategi, der sikrer, at alle beboere føler sig inkluderet og hørt i processen.

Parallelsamfundspakken som baggrund for omdannelse

I 2018 lancerede den danske regering Parallelsamfundspakken. Strategien skulle styrke sammenhængskraften i udsatte almene boligområder ved at modvirke utryghed, social kontrol og lav arbejdsmarkedsdeltagelse. En central del af indsatsen var at reducere andelen af familieboliger til 40 % i udsatte boligområder for derigennem at ændre områdets demografiske sammensætning.

Den kommune, hvor boligområdet ligger, anvender en strategi for blandede byer som en del af planlægningen for området. Blandede byer bruges ofte i byplanlægning som et politisk redskab til at integrere forskellige socioøkonomiske grupper ved at skabe variation i boligtyper og ejerformer. Målet er at omdanne negative kvartereffekter til positive for sårbare og ressourcetsvage beboere.

Visionen om et kvarterhus

Som en del af omdannelsen af det pågældende boligområde er Kvarterhuset tænkt som et centralt element i denne proces. Det skal fungere som et samlingspunkt, der forbinder virksomheder, uddannelsesinstitutioner og lokalsamfundet.

Under en områdefornyelse i 2014 fremkom et borgerønske om at skabe mødesteder på tværs af boligområderne, hvilket blev startskuddet til idéen om et fælleshus. Siden da har idéen udviklet sig, og i 2018 fik Kvarterhuset en nøglerolle i de nye udviklings- og helhedsplaner for boligområdet. Huset er nu det første af tre styringsredskaber, der har til formål at "styrke og synliggøre områdets identitet".

I udviklingen af områdets identitet var der fokus på de nærliggende uddannelsesinstitutioner for at ændre det negative omdømme til en positiv fortælling om området som et videnskvarter med en videnbaseret identitet. Det betyder, at gode

uddannelsesmuligheder er i fokus i etableringen af kvarterhuset. Derudover skal huset skabe rammer for mødet mellem uddannelsesinstitutioner og virksomheder, hvor vidensdeling og læring er i fokus. Samtidig skal det fungere som et kulturelt og socialt knudepunkt, hvor beboere, foreninger og klubber fra kvarteret kan mødes.

Ideen med et kvarterhus er, at det skal rumme "kloge kvadratmeter", hvilket betyder fleksible rum, der kan genbruges af forskellige foreninger på forskellige tidspunkter af dagen.

Der er identificeret et behov for at vedtage fælles "leveregler", som et skridt mod at forebygge og løse konflikter. Disse regler vil blive fastlagt tættere på tidspunktet for husets etablering. På grund af pladsmangel er Kvarterhuset dog ikke tiltænkt som et samlingssted for alle nuværende klubber og foreninger. Det er endnu ikke afgjort, hvilke aktører der skal træffe beslutning om, hvem der i praksis får adgang til lokalerne.

Tre opmærksomhedspunkter fra undersøgelsen

Potentialet for fælles arrangementer på tværs af etnicitet

De eksisterende fællesskaber i området er i høj grad adskilte, hvilket gør det udfordrende at bygge bro imellem dem. Undersøgelsen viser, at nogle af de etnisk danske beboere har svært ved at forestille sig, hvordan de kunne deltage i fælles aktiviteter med beboere med etnisk minoritetsbaggrund. Dette kommer blandt andet til udtryk i afdelingsbestyrelsens udfordringer med at tiltrække beboere med etnisk minoritetsbaggrund til arrangementer i boligområdet.

Undersøgelsen peger dog på et potentiale for blandede fællesskaber. Nogle beboere giver udtryk for, at de ønsker blandede arrangementer, og der findes eksempler fra tidligere initiativer, hvor det er lykkedes. Et eksempel er et arrangement, hvor unge med etnisk minoritetsbaggrund fra et lommepengeprojekt lavede mad med ældre etnisk danske beboere.

Retten til kvarterhuset

I udviklings- og helhedsplanen fra 2022 står det beskrevet, at foreningerne og klubberne i boligområdet skal flyttes væk fra deres nuværende lokaler og ind i Kvarterhuset.

Dette står imidlertid i kontrast til udmeldinger fra en byudvikler i kommunen, som forklarer, at Kvarterhuset skal fungere som et mødested for alle beboere i boligområdet, men ikke vil have kapacitet til at rumme alle foreninger og klubber.

Det er fortsat uvist, hvilke af de nuværende foreninger og klubber i boligområdet, der får en fysisk plads i fremtidens Kvarterhus - udover den tidligere beboercaf . Denne uklarhed bidrager til en yderligere følelse af usikkerhed for beboere, der

er medlem af en klub eller forening i boligkvarteret, i en omdannelsesproces, hvor beboerne i forvejen har spørgsmål om deres fremtid.

Kvarterhusets konflikter

En central bekymring blandt deltagerne i undersøgelsen er, at kvarterhuset skal deles med mange forskellige grupper. Nogle beboere frygter, at huset vil komme til at føles "som at være på en hovedbanegård", hvilket, mener de, kan afholde beboere fra at bruge faciliteterne. Denne bekymring udspringer af en frygt for, at de eksisterende fællesskaber risikerer at blive opl st, hvis rammerne bliver for uoverskuelige og utrygge.

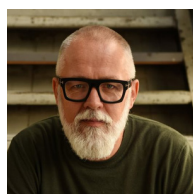
Undersøgelsen peger også på beboernes bekymringer over mulige udgifter i forbindelse med brugen af Kvarterhuset, særligt i forhold til, at beboere i ejerboligomr der ikke står over for lignende omkostninger. En informant beskriver det som, at "de fattige betaler for de rige." Fra et planl gningsperspektiv er det vigtigt at være opmærksom på sådanne potentielle konflikter, da de kan skabe frustration og mindske opbakningen til husets fælles formål.

Kulturen og normerne varierer betydeligt mellem de forskellige foreninger, og nogle af disse forskelle kan fremstå som uforenelige i kvarterhuset. Mens nogle foreninger vægter et frirum, hvor man kan være spontan og uformel, lægger andre stor vægt på "god opførsel" som en central del af deres sociale samvær. Denne forskel i omgangsformer illustrerer, hvordan divergerende normer kan skabe barrierer for et harmonisk fællesskab i en blandet by i kvarterhuset. For at forhindre disse konflikter og skabe grundlag for et harmonisk fællesskab, peger undersøgelsen på en social strategi, der inddr ger beboerne og foreningerne i udarbejdelsen af kvarterhuset.

Byer uden medborgere

Forskningsprojektet *Byer uden medborgere* har til formål at undersøge forholdet mellem formelle foreninger, der arbejder med borgerinddragelse og urbant medborgerskab, og de uformelle sociale fællesskaber, som beboere i almene boligområder engagerer sig i. Projektet har særligt fokus på, hvilken betydning det har for beboere i socialt udsatte boligområder, der gennemgår fysiske forandringer, når de vælger at trække sig fra deltagelse i formelle foreninger.

Projektet tager udgangspunkt i en etnografisk undersøgelse af et alment boligområde i Storkøbenhavn, som står over for omfattende fysiske transformationer. I de seneste år er der blevet igangsat flere borgerinitiativer med det formål at inddrage beboerne i områdets fysiske og sociale udvikling og dermed styrke deres medborgerskab. Trods disse tiltag er det kun i begrænset omfang lykkedes at øge beboernes engagement. Denne uoverensstemmelse mellem de formelle initiativer og de uformelle sociale fællesskaber, som beboerne faktisk deltager i, rejser vigtige spørgsmål om, hvordan man bedst tilrettelægger en bæredygtig byudvikling. Spørgsmål, der er relevante for mange byer verden over, som allerede kæmper med udfordringer som ulighed, ressourceforbrug og effektiv forvaltning.

Morten Nielsen

*Antropolog
Forskningsprofessor og leder af
Nationalmuseets Forskningscenter for Sociale
Bymodeller (SUMO)*

morten.nielsen@natmus.dk

Kirstine Damgaard Henriksen

*Antropolog
Videnskabelig assistent, Nationalmuseets
Forskningscenter for Sociale Bymodeller (SUMO)*

kirstinedh@hotmail.com

Silas Bilfeldt Ott

*Studerende i By og Plan, Roskilde Universitet
Studiepraktikant, Nationalmuseets
Forskningscenter for Sociale Bymodeller (SUMO)*

sbilfeldtott@gmail.com

Jannik Friberg

*Antropolog
Virksomhedspraktikant, Nationalmuseets
Forskningscenter for Sociale Bymodeller (SUMO)*

j.friberg@live.dk

Anne Sofie Hougaard Mühlbach

*Antropolog
Virksomhedspraktikant, Nationalmuseets
Forskningscenter for Sociale Bymodeller (SUMO)*

anne_sofie_hm@hotmail.com

Mathias Dolmer Rasmussen

*Antropolog
Virksomhedspraktikant, Nationalmuseets Forskningscenter for Sociale Bymodeller (SUMO)*

mathias.dolmer@gmail.com

Layout og design:

Cansu Naz Tekir

*Studerende i Nordic Urban Planning Studies, Roskilde Universitet
Studentermødjælper, Nationalmuseets Forskningscenter for Sociale Bymodeller (SUMO)*

Fotograf: Kirstine Damgaard Henriksen

Finansieret af:

